

u nás ešte hlavne v ideologickej oblasti, je veľmi potrebné vyrovnáť sa s azda najpálčivejším bodom tohoto „odkazu“ — s náboženským problémom. Náboženská otázka je v mysliach našich ľudí stále živá, dnes azda ešte viac než kedykoľvek predtým, lebo ich viera sa pomaly zvikláva soznamovaním sa s novým, vedeckým svetonáhladom. Preto je nutné podať im pri riešení tohto problému pomocnú ruku. Je to potrebné aj z tých dôvodov, že „ideologická a teoretická ujasnenosť je silnou oporou praxe, pomáha správne riešiť dôležité úlohy socialistickej výstavby.“

Na túto úlohu sa podujíma práca prof. Siráckeho *Pôvod prvotných ideológií*. Je to v skratke podaný pohľad marxizmu-leninizmu na náboženstvo, jeho vznik, vývin a funkciu v ľudskej spoločnosti. Náboženstvo je spoločenský jav a ako taký vzniklo v určitých historických a spoločenských pomeroch. Prví ľudia nemali náboženstvo, lebo ich obrazotvornosť nebola ešte dostatočne vyvinutá. Akonáhle však človek trochu viac duševne pokročil, začal si vytvárať aj náboženské predstavy, ktoré vznikly, ako hovorí autor spolu s Engelsom, „z prevrátených divošských predstáv ľudí o vlastnej prirodzenosti a o vonkajšej prírode“. Náboženstvo je výrazom nemohúcnosti človeka zvládnuť fyzicky a rozumovo určité prírodné javy, no aj určité spoločenské sily, ktoré ním hýbu a vrhajú ho do nešťastia. Ako duchovná činnosť je náboženstvo časťou ideologie a patrí spolu s ňou do nadstavby. Tým si nevyhnutne získava aj triedny charakter. Autor venuje hodne pozornosti tomuto triednemu charakteru náboženských predstáv a poukazuje na ich zneužívanie vládnúcimi vrstvami spoločnosti. Stupeň vývinu náboženských predstáv závisí od stupňa vývinu materiálnych podmienok života spoločnosti.

V poslednej kapitole osvetľuje prof. Sirácky vznik kresťanského náboženstva, ktoré je smesou židovského monoteizmu a gréckeho stoicizmu. Toto náboženstvo vzniklo z hospodárskych a politických potrieb Rímskej svetovej ríše. Autor osvetľuje zblízka tieto príčiny vzniku kresťanstva, ktoré malo celkom prirodzený pôvod a strháva s neho mystickú gloriolu, ktorou bolo opradené. Kresťanstvo bolo náboženstvom otrokov a všetkých vykorisťovaných, „kresťanská ideologia sa šírila medzi utláčanými masami, medzi chudobou preto, lebo pod ideológiou „všeobecnej spásy a vykúpenia“ očakávaly odstránenie svojej biedy, utrpenia a večnú blaženosť v raji.“ Vo feudálnom a kapitalistickom spoločenskom zriadení sohralo kresťanské náboženstvo negatívnu úlohu, lebo pomáhalo panujúcim triedam udržiavať vykorisťovaných v porobe a v poslušnosti voči nim.

Práca prof. Siráckeho iste splní svoje poslanie a pomôže hlavne našej študujúcej mládeži zbaviť sa nevedeckého, náboženského svetonáhladu. Získava na hodnotu aj tým, že je to prvý slovenský výklad marxistického pohľadu na náboženstvo.

T. Münz

IGOR HRUŠOVSKÝ, ÚLOHA VEDY VO VÝSTAVBE SOCIALIZMU. Vydala Osveta, v Martine 1953. Strán 26. Cena broš. 7 Kčs.

Lanského roku vznikla z podnetu pokrokových vedeckých pracovníkov Česko-slovenská spoločnosť pre šírenie politických a vedeckých poznatkov so svojou odbočkou na Slovensku. Cieľom spoločnosti je popularizovať a do najširších mas ľudu prenášať vedecký svetonáhlad a výsledky vedeckých bádání vo všetkých vedných oblastiach. Tým sa má dvíhať nielen kultúrna a ideologicko-politická úroveň našich

pracujúcich, ale súčasne zvýšiť pracovné nadšenie pri výstavbe socializmu a mieru medzi národmi.

Spoločnosť usporiada za týmto účelom prednášky, ktoré publikuje v osobitnej edícii Veda ľudu. Ako prvá publikácia v tejto edícii vyšla Hrušovského *Úloha vedy vo výstavbe socializmu*. Publikácia sa zaoberá v krátkosti poslaním a charakterom socialistickej vedy, úlohami vedeckých a kultúrnych pracovníkov ako reprezentantov boja na ideologickom fronte proti všetkým prežitkom starej buržoáznej vedy. Ďalej vyzdvihuje sovietskemu vedu ako vzor pre našu prácu v teoretickej oblasti i v spojení s praxou. Konečne informuje o fórach vedeckej a ľudovýchovnej práce u nás, podčiarkuje ich veľký spoločenský dosah a možnosti ich ďalšieho rozvoja.

Publikácia prof. Hrušovského má zásadný, programový charakter a poslúži ako informátor o aktuálnych otázkach našej vedy najširšiemu okruhu čitateľov.

E. Városová

MIKULÁŠ BAKOŠ, O SOCIALISTICKOM REALIZME. Vydalo Štátne nakladateľstvo, v Bratislave 1953. Strán 64. Cena 10 Kčs broš.

V edícii Pedagogické aktuality vydalo Štátne nakladateľstvo štúdiu prof. Mikuláša Bakoša *O socialistickej realizme*. Štúdiá, ako hovorí autor, má informatívne a pedagogické poslanie: chce byť stručným, shrňujúcim úvodom do teórie socialistickej realizmu a súčasne pomôckou pre konkrétne rozboru umeleckých diel.

Problematiku socialistickej realizmu, ktorým sa dnes zaoberajú všetky odvetvia nášho umenia v teórii a prakticky ho aplikujú aj v tvorivom procese, sprostredkujú nám vo forme prekladov početné štúdie, články a výklady sovietskych teoretikov umenia. V našej pôvodnej domácej tvorbe sú práce z tejto oblasti ešte stále ojedinelé. Preto je záslužným činom prof. Bakoša, že sa podujal systematicky a zhustene spracovať otázky o podstate a metóde socialistickej umenia a predložiť pedagogickým a umeleckým kádom takúto štúdiu.

Práca, ako aj sám poznamenáva, neprináša nové poznatky. Tak v definíciách, ako aj pri ich rozvážaní, opiera sa o známy materiál. V prvej, úvodnej časti hovorí autor o ideologických a gnozeologických základoch socialistickej umenia, v druhej o význame boľševickej stranníckosti pre socialistickej umenie; tretiu, záverečnú kapitolu venuje autor socialistickej realizmu ako tvorivej metóde socialistickej umenia. Tieto kapitoly vnútorne člení na celý rad menších statí, heslovite načrtávajúcích jednotlivé stránky socialistickej umenia.

Ako informatívna príručka naznačuje štúdiá prof. Bakoša predovšetkým bohatú problematiku socialistickej umenia, jeho tvorivé možnosti a vývinové cesty, ktoré sa najnázornejšie prejavujú na sovietskom umení. Ďalej rozoberá socialistickej realizmus ako jedine správnu a pravdivú tvorivú metódu nielen socialistickej umenia, ale aj pokrokového umenia na celom svete, keďže iba so socialistickej stanoviska možno správne hodnotiť spoločenské javy, vidieť ich revolučný vývin a pravdivo ich zobrazíť v umení.

Pre čitateľa by však bolo žiadúce, keby autor, aj pri prehľadnosti štúdie, bol venoval väčšiu pozornosť otázke vzťahu umenia a skutočnosti. Táto otázka je nielen základnou otázkou marxistickej estetiky, ale bola vždy ožehavou otázkou umelca i konzumenta umeleckej diela. Tak isto s hľadiska pedagogických potrieb, ktoré